Lausunto Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiiviehdotuksesta viherväitteistä U25/2023

Ympäristövaliokunta 12.09.2023

Auli Väänänen, erityisasiantuntija, Maa- ja metsätalousministeriö

Yleistä

- Maa- ja metsätalousministeriö pitää kannatettavana EU:n komission direktiiviehdotusta ympäristöväittämistä ja ehdotuksen tavoitetta selkiyttää ympäristömainonnan pelisääntöjä sekä hillitä tuotteiden ja palveluiden viherpesua.
- EU:n maatalouspolitiikan uudistuksessa ja EU:n Pellolta pöytään -strategiassa ympäristö- ja ilmastoasiat ovat keskiössä. Direktiivi tukee kuluttajien tiedonsaantimahdollisuuksia tuotteiden ympäristövaikutuksesta.
- Direktiiviehdotus ympäristöväittämistä käsiteltiin EU18 maatalous- ja elintarvikejaoston kokouksessa 1.6.2023 ja EU18 maatalous- ja elintarvikejaoston jäseniä on myös kuultu direktiiviehdotuksen U-kirjelmäluonnoksesta kirjallisessa menettelyssä.

Lausunto ehdotuksen keskeisimmistä sääntelytoimista

Velvoite perustaa ympäristöväitteet ja ympäristömerkit tutkittuun tietoon ja siten, että otetaan huomioon olennaiset ympäristövaikutukset sen koko elinkaaren aikana;

Maa- ja metsätalousministeriö katsoo, että tieteeseen pohjautuvat ympäristöväittämät ja niiden vertailukelpoisuus edellyttävät, että käytetään tarpeeksi yhtenäisiä ja laadukkaita metodologioita ilmasto- ja ympäristövaikutusten arviointiin. Elinkaariarviointiin käytettävien metodologioiden kehitystyötä on hyvä jatkaa aktiivisesti.

Lisäksi reilujen ja yhdenmukaisten kilpailuedellytysten näkökulmasta on olennaista varmistaa, että sääntely ulottuu myös EU:n ulkopuolelta tuleviin tuontituotteisiin.

Velvoite viestiä ympäristöväitteet mahdollisimman tarkasti ja läpinäkyvästi markkinoinnin yhteydessä;

Maa- ja metsätalousministeriö pitää velvoitteen tavoitetta avoimuudesta kannatettavana. On esimerkiksi tärkeää erottaa mahdollisten kasvihuonekaasupäästöhyvitysten käyttö omista kasvihuonekaasupäästöistä.

On kuitenkin arvioitava, miltä osin ehdotetut tietovaatimukset tuovat lisäarvoa kuluttajille, ja onko lisäarvo oikeassa suhteessa elinkeinonharjoittajille aiheutettuun hallinnolliseen taakkaan ja kustannuksiin.

Lausunto ehdotuksen keskeisimmistä sääntelytoimista

Vähimmäisvaatimukset ympäristömerkintäjärjestelmille;

Maa- ja metsätalousministeriö pitää tärkeänä varmistaa direktiiviehdotuksen yhteensopivuus muiden samaan aihepiiriin liittyvien aloitteiden, kuten kestäviä ruokajärjestelmiä koskeva lainsäädäntökehys, kanssa, jossa mukana muun muassa kestävällä tavalla tuotettujen elintarvikkeiden merkintäjärjestelmän kehittäminen.

Vähimmäisvaatimukset ympäristöväitteiden ja ympäristömerkkien todentamiselle ja sertifioinnille;

Maa- ja metsätalousministeriö pitää tärkeänä, että kaikki EU:n ekomerkki 1. tyypin mukaiset merkit hyväksytään automaattisesti jatkossakin kuten kansalliset tai alueelliset EN ISO 14024 tyypin I ympäristömerkkijärjestelmät, jotka ovat virallisesti tunnustettu jäsenvaltioissa (esimerkiksi Joutsenmerkki).

Arviointilaitokselle, joka todentaa ympäristöväittämät ja –merkit, tulee olla vaatimuksena riittävä elinkaariarviointimenetelmien ja teollisuuden tuntemus luotettavien arviointien tekemiseksi.

Vaatimus nimetä kansallinen toimivaltainen viranomainen tai viranomaisia, joilla on laajat toimivaltuudet ja velvollisuus raportoida julkisesti vuosittain;

Maa- ja metsätalousministeriö pitää tärkeänä varmistaa ehdotuksen jatkovalmistelussa, että direktiivin toimet tuottaisivat lisäarvoa, eivätkä aiheuta suhteetonta hallinnollista taakkaa ja kustannuksia yrityksille ja jäsenvaltioiden viranomaisille.

Lausunto ehdotuksen keskeisimmistä sääntelytoimista

Väittämiin liittyvien valitusten salliminen kuluttajille ja kansalaisjärjestöille;

Maa- ja metsätalousministeriö katsoo, että kansalaisjärjestöjen ja kuluttajien oikeussuojakeinoja koskevien säännösten laajuutta ja tarkoituksenmukaisuutta tulee arvioida neuvottelujen kuluessa.

Tiettyjen seuraamusten (seuraamusmaksut, takavarikointi, sulkeminen julkisten hankintojen ulkopuolelle) käyttö rikkomustapauksissa.

Maa- ja metsätalousministeriö pitää tärkeänä, että viranomaisten toimivaltuuksia ja ehdotettujen seuraamusten tarpeellisuutta ja oikeasuhtaisuutta arvioidaan neuvottelujen kuluessa. Mahdollisten seuraamusten tulee olla kohtuullisia niin laajuudeltaan kuin kestoltaan.

Mikroyritysten (alle kymmenen työntekijää ja vuotuinen liikevaihto enintään kaksi miljoonaa euroa) ei tarvitse noudattaa edellä mainittuja vaatimuksia, paitsi jos ne haluavat saada ympäristöväitteen vaatimustenmukaisuustodistuksen, jolloin niiden on noudatettava näitä vaatimuksia.

Kun mikroyrityksiltä ei edellytetä väitteiden todentamista, elintarvikealan yrityksistä valtaosa rajautuu vaatimusten ulkopuolelle. Sääntely tulee välillisesti vaikuttamaan myös soveltamisalan ulkopuolelle jääviin pk-yrityksiin asiakkaiden ja rahoittajien kautta, jolloin myös mikroyritykset voivat tarvita tuotteelleen ympäristöväitteen vaatimustenmukaisuustodistuksen.

Maa- ja metsätalousministeriö pitää tärkeänä, ettei direktiivin uusista vaatimuksista muodostu pk-yrityksille kohtuuttomia kaupan esteitä.